

1. Obiekt

KOŚCIOŁ pw. św. Jana Chrzciciela

2. Czas powstania

poł. XVI w.
XVIII w., 1904 r.

3. Miejscowość

CZERNIEJEWO

Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres 62-250 Czarniejewo

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo poznańskie

gmina Czarniejewo pow. Gniezno

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Schwarzenau

7. Przynależność administracyjna przed 1. VI 1975 roku

województwo poznańskie

powiat Gniezno

8. Właściciel i jego adres
Parafia rzymsko-katolicka pw.
św. Jana Chrzciciela
62-250 Czarniejewo

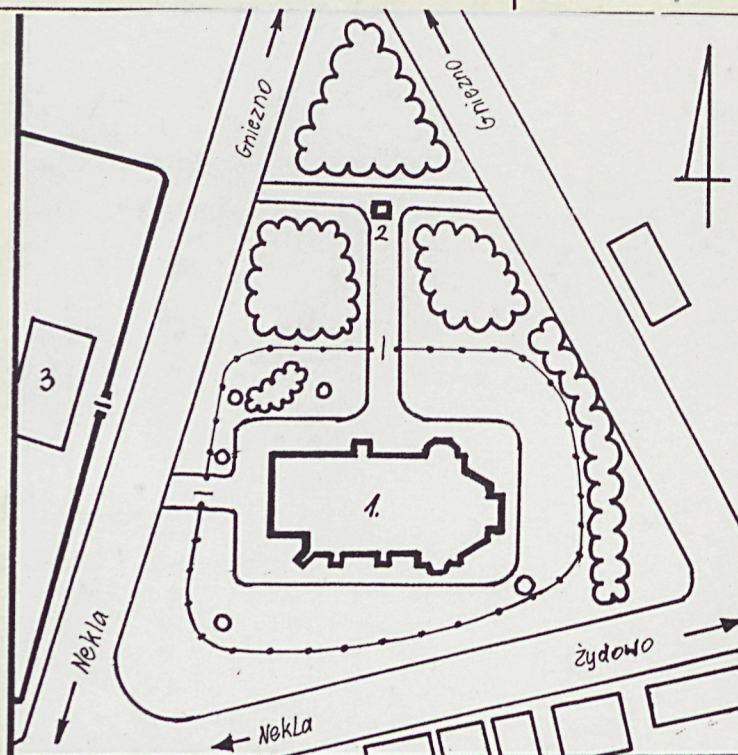
9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków Kt. III 680/274/68

Nr 374/A

data 25.11.1968 r.

0 5 10 15 20 25m 1. Kościół 3. Plebania
1:1000 2. Obelisk Onufrego Kąpczyńskiego (1735-1817)

widok ogólny od strony pld.-zach.

widok od strony wschodniej

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu,

Do XIII w. było wsią królewską. Kościół fundowany w XII-XIII w., wymieniany w 1284 r. proboszcz Jan, kapelan księcia Przemyśła II. W XV w. należy do Górków, w 1498 r. biskup poznański Uriel Górka zapisuje 400 grzywien na odbudowę kościoła. W 1567 r. odbywa się konsekracja, pod zmienionym wezwaniem NMP, św. Jana, św. Anny i 3 Królów /obecne wezw. pierwotne/. W XVII wieku popada w ruinę i zostaje odbudowany do 1737 r. staraniem wojewody poznańskiego Wł. Radomickiego. Wykonano wówczas nowe sklepienia nawy i prezbiterium oraz wieżę zach. Dalsza przebudowa w latach 1762-1807 objęła wykonanie klasycystycznego wystroju wnętrza. W latach 1904-08 dokonano znacznej przebudowy polegającej na dobudowie nawy bocznej od strony północnej, przebudowie dawnej zakrystii na kaplicę i dodanie analogicznej od strony południowej, gdzie wykonano kaplicę grobową Zygmunta Skórzewskiego, obudowaniu prezbiterium przez niskie, tworzące obejście przybudówki, oraz dodaniu od strony północno-zachodniej, przy wieży prostokątnej kostnicy. Z zewnątrz kaplice boczne i nawę ukształtowano w stylu neorenesansowym. Wnętrze nawy nawiązuje do nawy głównej klasycyzującym charakterem. Natomiast kaplice boczne otwierające się neoromańskimi, biforialnymi przezroczami mają charakter neorenesansowy /nagrobki, ołtarze, witraże/. W roku 1938 wykonano nowy hełm na wieży zachodniej. Ostateczny wygląd kościoła jest wynikiem przebudowy z pocz. XX w. inspirowanej przez właścicieli Czerniejewą - Skórzewskich.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

sytuacja - położony w środkowej części wsi, w trójkącie utworzonym przez drogi prowadzące do Gniezna, Nekli, Żydowa, ograniczonym od wschodu i południa przez zwartą zabudowę domów mieszkalnych, a od północnego-zachodu przez ogrody przy plebanii. Teren dookoła kościoła otoczony ozdobną kratą, na trójkątnym skwerze od strony północnej umieszczony obelisk upamiętniający Onufrego Kopczyńskiego. Na osi północnej, ok. 500 m. oddalony pałac i założenie parkowe.

materiał, konstrukcja, technika - murowany z cegły ręcznej w watku nieregularnym, ze znacznymi uzupełnieniami z cegły maszynowej w watku blokowym, nietynkowany. W nawie gł. i prezbiterium sklepienia zwierciadlane, w nawie bocznej i kaplicach kopułaste, w przybudówkach stropy płaskie. Więźba dachowa drewniana konstrukcji płatwiowo-jętkowej z ukośnymi dwiema ścianami stolcowymi, dodatkowo wzmocniona zastrzałami. Dach kryty dachówką karpiówką, w wieżach, kaplicach i zakrystii blachą ocynkowaną. W prezbiterium posadzka marmurowa, w nawach z piaskowca, w kaplicach kamienne mozaiki z kolorowych kamieni tworzą motywy rozetalne. Okna zamknięte półkoliście, podwójne, o szczeblinach metalowych, wielopolowe, wewnętrzne wypełnione witrażami. Drzwi jedno i dwuskrzydłowe, drewniane, spągowe z desek i płycinowe, wzmacniane ozdobnymi metalowymi okuciami.

rzut - do prostokątnej w planie nawy głównej, zamkniętej od wschodu zbliżonym do kwadratu prezbiterium z apsydą o trzech bokach ośmioboku, przylega od północy prostokątna nawa boczna, otwierająca się trzema arkadami. Do boków prezbiterium otwierają się zbliżone do kwadratu kaplice, od północy i południa zakończone pięciobocznymi apsydkami. Zamknięcie prezbiterium otoczone przez trzy peyzoidalne przybudówki, tworzące rodzaj obejścia. Od zachodu do nawy głównej przylega węższa, kwadratowa w planie wieża, a przy niej, pokrywająca się z szer. nawy bocznej, prostokątna kostnica.

bryła - krótki, wysoki, jednokondygnacyjny korpus przekryty dachem dwuspadowym z niższym, wielobocznym prezbiterium o dachu trójspadowym. Naroża i ściany boczne oszkarpowane. Od północy halowa nawa z trzema przesłaniami przekrytymi oddzielnymi dachami namiotowymi. Na osi zach. wieża dwukondygnacyjna z wysmukłym czterospadkowym hełmem z latarnią. Zachodnia przybudówka i kruchta północna o połowę niższe od nawy, z dachami pulpitowymi. Prezbiterium od północy i południa ujęte w dwukondygnacyjne, kwadratowe na dole a ponad okapem dachu ośmioboczne wieże zwieńczone cebulastymi hełmami z latarniami. Wschodnia przybudówka zwieńczona trójbocznym szczytem utworzonym przez dwuspadowy dach. Łączące ją z bocznymi, wieżowymi kaplicami, przylegające do bocznych ścian apsydy wsch. przybudówki trójboczne są nieco niższe i z dachami pulpitowymi.

elewacje - zachodnia, z umieszczoną na osi wieżą o kondygnacjach rozdzielonych gzymsem, z portalem półkolistym obramowanym trójbocznymi słupkami i nad nim umieszczoną głęboką niszą z figurą Marii z Dzieciątkiem. Narożniki ujęte w płaskie pilastry. W górnej kondygnacji półkoliste okno. Przybudówka przesłania skośną szkarpe, częściowo wbudowana w nawę boczna, pierwotnie na narożniku nawy głównej. Podobna szkarpa od strony południowo-zach. nawy. Elewacja południowa zachowała cechy pierwotnego kościoła - z trzema półkolistymi oknami rozdzielanymi przez niskie szkarpy. Elewacja północna także trójprzęślowa, wyznaczona przez płaskie lizeny, trójosiowa, z kruchtą z prostokątnym portalem na osi

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
4180 m ³ /nawy i prezb./	380 m ² /nawy i prezb./	kościół rzymsko-katolicki	kościół rzymsko-katolicki
645 m ³ /przybud./	129 m ² /przybud./		
1206 m ³ /wieża/	67 m ² /wieża 2 kond./		

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Poza bieżącymi remontami /malowanie, wymiana pokrycia dachu w 1971 r./ nie przeprowadzano żadnych przebudów i zmian. W części kostnicy zach. wydzielono pomieszczenie na ogrzewanie CO.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Mury zewnętrzne ze śladami licznych przemurowań i napraw. Cegły najstarsze skorodowane, wymagają wymiany. Mury wewnętrzne zdrowe. Sklepienia i stropy w dobrym stanie. Wieżba dachowa zdrowa. Inne konstrukcje drewniane /empora zach, schody/ w dobrym stanie. Pokrycie dachu szczelne. Wnętrza utrzymane starannie, z zachowaniem dawnego wystroju i sposobu malowania iluzjonistycznego architektonicznych elementów.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Obiekt utrzymywany dobrze, zgodnie z przeznaczeniem, nie wymaga interwencji konserwatorskiej.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Brak danych

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Brak

22. Bibliografia

- Korytkowski J., Brevis descriptio historico-geographica ecclesiarum archidioecesis Gnesnensis et Poznaniensis, Gniezno 1688, s. 38
- Kohte J., Die Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Bromberg, Berlin 1897, s. 137-138
- Kozierowski St., Schematyzm historyczny ustrojów parafialnych dzisiejszej diecezji poznańskiej, Poznań 1934 s. 28, 29
- Katalog zabytków sztuki w Polsce, T. V, woj. poznańskie z. 3, pow. gnieźnieński, Warszawa 1963

24. Uwagi różne

Księga wieczysta w Biurze Notarialnym w Gnieźnie

25. Wypełnił

Ewa Soroka

imię i nazwisko

data 1993.08.20.

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki

3 wkładki do karty ewidencyjnej

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
CZERNIŁEWO	KOŚCIÓŁ pw. św. Jana Chrzciciela	c.d. nr 13, 11

c.d. nr 13 - środkowej, zamknięta potężnym, profilowanym gzymsem. Ściany boczne prezbiterium ujęte w dwie kwadratowe kaplice, dwukondygnacyjne, w dolnej partii z wielobocznymi apsydkami od północy i południa. W drugiej kondygnacji ścięte naroża mieszczą konchowe nisze z figurami. Ponad okapem dachu na ośmiobocznym tamburze przeprutym okulusem posadowione baniaste hełmy z latarniami. Od strony wschodniej trzy boki prezbiterium ujęte w szkarpy na narożnikach, w bocznych ścianach półkoliste okna, a w szczytowej wysunięta przybudówka sięgająca połowy wysokości z oknem na osi, z narożnikami ujętymi w pilastry dźwigające trójkątny szczyt. Trapezowate aneksy łączy część wsch. z bocznymi kaplicami - każda ma okna na krótszych ścianach i wejście o półkolistym obramieniu na dłuższym boku. Okna są profilowane prostym sfazowaniem lub uskokiem.

wnętrze - nawa boczna otwiera się do głównej trzema szerokimi i wysokimi, półkolistymi arkadami. Naroża wielkich filarów ujęte są w pilastry o kompozytowych kapitelach. Podobne półpilastry przyścienne wspierają potężne belkowanie, z którego w nawie bocznej wychodzą poprzeczne gurdy sklepienne, w nawie głównej zaś płaskie, podwójne profile łuków sklepiennych, dochodzących do gzymsu obramowującego lustro sklepienia. Narożniki nawy głównej zostały zaokrąglone. Podobny zabieg zastosowano w prezbiterium, gdzie pilastry umieszczono we wszystkich załamaniach wieloboku. Otwarte jest ono do nawy szerokim, półkolistym łukiem tęczowym. W lustrze sklepienia nawy fresk z przedstawieniem Wniebowstąpienia, w prezbiterium Chrztu Chrystusa. Kaplice boczne otwierają się do prezbiterium półkolistymi arkadami, nad którymi umieszczono biforialne przeźrocza. Wysokie wnętrza kaplic, sklepione kopułami, zamknięte są apsydami, w których umieszczono witrażowe okna i ołtarze. Marmurowe, mozaikowe posadzki, marmurowe okładziny dolnej partii ścian, płynnie przechodzące w ołtarze, umieszczony w wspartej na kolumnach arkadzie nagrobek Zygmunta Skórzewskiego, w postaci popiersia /dłuta Konstantego Laszczki/ tworzą harmonijne wnętrza. Część zachodnia zabudowana wspartą na trzech arkadach emporą organową z tralkową balustradą. Z wieży zach. w grubości muru kręcone schody prowadzą na emporę i strych.

wyposażenie - ołtarze boczne późnobarokowe z XVIII/XIX w. Główny z 1818 r. z Narodzinami św. Jana Chrzciciela, sygn Jan Okrońniewicz/?/. Przy ścianie pld. krucyfiks z 1 ćw. XVII w. i rzeźby barokowe NMP i św. Jana. Ambona barokowa 1 ćw. XVIII w., chrzcielnica XVIII w., konfesjonał rokokowy. Nagrobek w kalicy pld. Z. Skórzewskiego z 1901 r. W nawie bocznej na ścianie zach. nagrobek Konstancji z Potulickich Skórzewskiej i Witolda i Włodzimierza Skórzewskich z ok. 1912 r. Witraże z pocz. XX w. - w nawie gł i bocznych z przedstawieniem serca Jezusowego i herbów, podobnie w prezbiterium. W kaplicy pld. u góry św. Zygmunt, a w apsydzie Matka Boska z Dzieciątkiem adorowana przez Anioły, w pln. w apsydzie św. Stanisław Kostka i popiersia aniołów. Wszystkie witraże mają program heraldyczny.

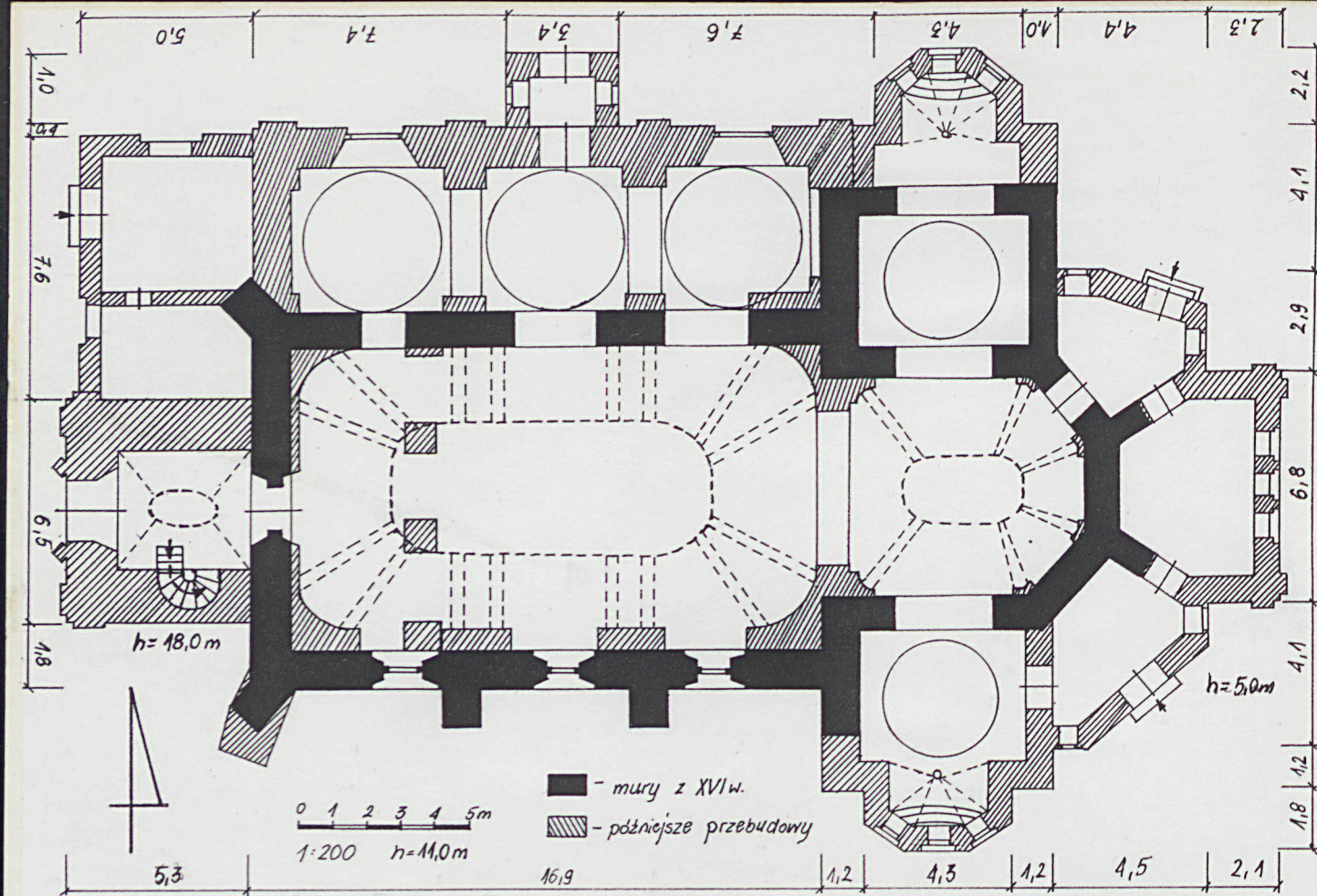
instalacje - elektryczna, grzewcza CO, odgromowa

Wkładkę założył: Ewa Soroka, 1993.08.20.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów

PSOZ Poznań

widok od
południowego
wschodu

widok od
strony
zachodniej

widok od północy

część wschodnia elewacji płn.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
CZERNIEJEWO	KOŚCIÓŁ pw. św. Jana Chrzcziciela	c.d. nr 11

fragment elewacji zach. ze szkarpą

elewacja południowa

kaplica południowa - widok od zachodu

widok wnętrza w kierunku wschodnim

Wkładkę założył: Ewa Soroka, 1993.08.20.

(imię, nazwisko, data)

PSOZ Poznań

Miejsce przechowywania negatywów

widok wnętrza w kierunku zachodnim

część północna nawy gł. widok w kier.zach.

sklepienie nawy głównej

nawa boczna północna - widok
w kierunku wschodnim

wejście do kaplicy północnej

fragment kaplicy pld. z nagrobkiem Skórzewskiego

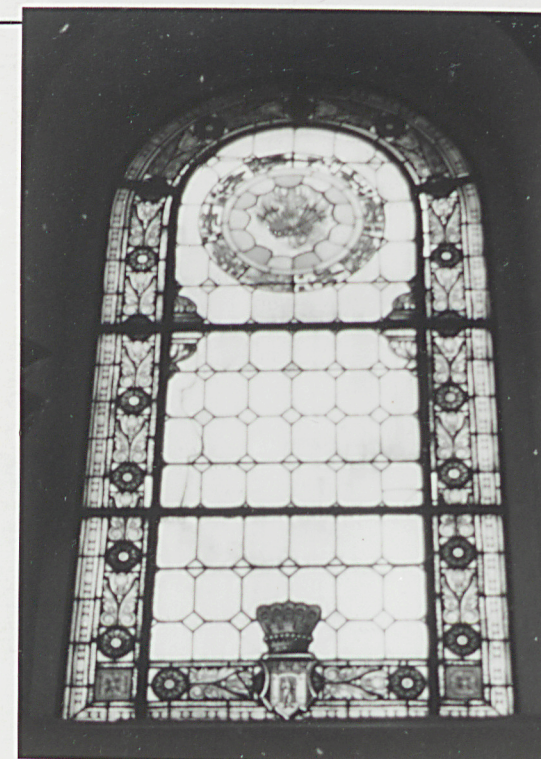
1. Miejscowość C Z E R N I E J E W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ pw. św. Jana Chrzcziciela	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. nr 11
---	--	--

przykład okna witrażowego w korpusie
mawowym

witraż w prezbiterium

witraż w prezbiterium z
kartuszem herbowym

Wkładkę założył: Ewa Soroka, 1993.08.20.
(Imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów PSOZ Poznań

0303 D

witraże w kaplicy pld.-Matka Boska
z Dzieciątkiem i Anioły

witraż w kaplicy północnej - św. Stanisław
Kostka i popiersia aniołów

drzwi do aneksu pld.-wsch.

drzwi wejściowe do kruchty północnej